

СТАНОВИЩЕ

ПО КОНСТИТУЦИОННО ДЕЛО № 7 ОТ 1999 Г.

Министерският съвет, възползвайки се от предоставената му възможност с определението на Конституционния съд от 1 юни 1999 г., изразява следното становище по Конституционно дело № 7 от 1999 г.:

Конституционното дело е образувано по искане на група народни представители за установяване на противоконституционността на Решение за закриване на Славянския университет, взето от Народното събрание на 10 март 1999 г. /ДВ, бр. 24 от 1999 г./. В искането се твърди, че атакуваното решение не е съобразено с чл. 4, ал. 1, чл. 23 и чл. 53, ал. 5 от Конституцията на Република България.

Считаме, че искането за обявяване на противоконституционност на Решението за закриване на Славянския университет е неоснователно, във връзка с което излагаме следните съображения:

В искането се посочва, че Народното събрание е взело решението си в нарушение на чл. 18, ал. 1 от Закона за висшето образование, а с това е нарушил и чл. 53 от Конституцията. Според подписалите искането народни представители решението е противоконституционно, защото то е незаконосъобразно, а по силата на него се отнема конституционно признатото в чл. 53, ал. 5 право на гражданите и организациите да създават висши училища.

От направения извод, че Народното събрание е приело едно незаконосъобразно решение, се извежда противоречието на същото и с чл. 4, ал. 1 от Конституцията. Тезата, която се застъпва в искането, е, че всеки незаконосъобразен акт е и противоконституционен, защото с

него се нарушава принципът на правовата държава, съгласно който Република България се управлява според Конституцията и законите на страната.

Също така се твърди, че решението е противоконституционно, защото държавата не е изпълнила своето задължение съгласно чл. 23 от Конституцията да подпомага образованието. Държавата вместо да помогне на Славянския университет да преодолее извършваните от него нарушения с решение на Народното събрание го закрива.

Авторите на искането обосновават несъответствието на решението както с чл. 53, ал. 5, така и с чл. 4, ал. 1 от Конституцията с твърдението, че това решение противоречи на законова разпоредба. Те считат, че атакуваното решение на Народното събрание е незаконосъобразно, защото с него се постановява закриване на Славянския университет, без да е налице визираното в чл. 18, ал. 1, т. 1 от Закона за висшето образование условие за закриване на висше училище, а именно то да нарушава изискванията на този закон и на нормативните актове, регулиращи висшето образование. Доводът за противоречие на решението на Народното събрание с чл. 18, ал. 1, т. 1 от Закона за висшето образование се обосновава, от една страна, чрез тълкуване на същата законова разпоредба, която според авторите на искането предвижда висшето училище да нарушава изискванията към момента на закриването му, а от друга - чрез твърдение, че към момента на приемане на решението не могат да се констатират никакви нарушения от страна на Славянския университет, защото те са извършени в предходен момент, респективно някои от тях са преодоленни. По този начин се поставя въпрос за конституционност на решение на Народното събрание, включващо тълкуване на законова разпоредба и преценка на факти и обстоятелства с оглед доказване наличие на законово основание - два

въпроса, които не са в правомощието на Конституционния съд по чл. 149, ал. 1, т. 2, а са в изключителната компетентност на Народното събрание.

В правомощията на Конституционния съд е да дава задължително тълкуване на конституционни, а не и на законови разпоредби. Ако разпоредбата на чл. 18, ал. 1, т. 1 от Закона за висшето образование е неясна, смисълът, в който тя следва да се разбира и прилага, може да бъде уточнен единствено от Народното събрание. Това е така, защото от една страна става въпрос за тълкуване на воля, изразена в приета от Народното събрание разпоредба, а от друга, защото то е правоприлагащият орган и като такъв при приемането на своето решение има правото да я тълкува в смисъла, в който счита, че най-точно отговаря на другите законови разпоредби, на целта на тълкувания закон и на основните положения на правото. Следва да се има предвид, че при обсъждането на проекта на решение за закриване на Славянския университет някои народни представители в своите изказвания изразяват разбирането за съдържанието на чл. 18, ал. 1, т. 1, тълкуващо разпоредбата в смисъл, че тя изисква нарушения към момента на гласуване на решението. Въпреки това народните представители чрез вота си приемат атакуваното решение, от което следва, че Народното събрание, като компетентен да тълкува законовата разпоредба орган, не споделя това разбиране.

Наред с това считаме, че разпоредбата на чл. 18, ал. 1, т. 1 не може да се тълкува в предложението в искането смисъл, защото той не отговаря нито на другите разпоредби на закона, нито на целта на този закон, нито на конституционните начала относно висшето образование. Нещо повече, считаме, че разпоредбата на чл. 18, ал. 1, т. 1, тълкувана в предложението в искането смисъл, не съответства на конституционната норма на чл. 53, ал. 5, съгласно която гражданите и

организациите могат да създават училища при условия и по ред, определени със закон и обучението в тях трябва да съответства на държавните изисквания. Конституционната разпоредба лимитира правото на гражданите и организациите да имат частни училища, в това число и частни висши училища, доколкото те са създадени при спазването и в своята дейност отговарят на държавните изисквания. Задължението на частното висше училище да провежда обучението в съответствие с държавните изисквания е негово задължение за през целия период от неговото създаване и всяка дейност на висшето училище през този период, несъответстваща на държавно изискване, е нарушение от негова страна на конституционното му задължение. Член 18, ал. 1, т. 1, тълкувана с оглед на това конституционно начало относно висшето образование, не може да има друг смисъл, освен да обхване със санкцията си на закриване всички нарушения, извършени от висшето училище през целия период на неговото съществуване.

Смисълът на законовата разпоредба на чл. 18, ал. 1, т. 1 е да се санкционира една продължителна дейност на висшето училище, при която то многократно нарушава и то различни изисквания на нормативните актове, регулиращи висшето образование. Преценката дали извършените от висшето училище нарушения са основание за неговото закриване е от изключителната компетентност на Народното събрание и тя не подлежи на контрол от Конституционния съд. В този смисъл Конституционният съд се е произнесъл в мотивите си на Решение № 3 от 1993 г. Нещо повече, в не едно свое решение Конституционният съд, тълкувайки своето правомощие по чл. 149, ал. 1, т. 2 от Конституцията, подчертава, че няма правомощия да се произнася по въпроси, свързани с нарушение на изисквания и процедури, които не са въведени с конституционна разпоредба, а в друг нормативен акт - Решение № 17 от 1991 г., Решение № 3 от 1995 г.

Независимо от изложеното по-горе считаме, че Решението за закриване на Славянския университет е законосъобразно. То се основава на доказани многобройни и различни нарушения на изискванията на Закона за висшето образование и на нормативните актове, регулиращи висшето образование, което е видно и от мотивите към него, а не само на твърдените в искането нарушения, за които се посочва необосновано, че са вече преодоленни. Необосновано е твърдението, че могат да се "санират" нарушения чрез последващи законосъобразни действия. Приемането на правилник на висшето училище и конституиране на негови органи на управление очертава законосъобразно поведение на висшето училище за в бъдеще, но не може да преодолее факта, че то е съществувало без правилник и органи за управление години наред, с което е нарушило изискване на Закона за висшето образование. Осъщественият през предходни години прием на студенти в нарушение на определения от правителството на основание на чл. 9, ал. 3, т. 6 максимален прием не може да се преодолее чрез извършен прием в съответствие с държавното изискване в последваща година, дори и предвид на обстоятелството, че Славянският университет обучава, в т. ч. и понастоящем, приети в нарушение на държавно изискване студенти, т. е. той извършва обучение в нарушение на конституционното си задължение да спазва държавните изисквания.

Предвид на изложеното по-горе считаме, че искането за установяване на противоконституционност на Решението за закриване на Славянския университет е неоснователно и следва да се отхвърли, защото чрез него се сезира Конституционният съд по въпроси, извън неговата компетентност. Наред с това, бидейки един законосъобразен акт, решението не нарушава както конституционната разпоредба на чл. 4, ал. 1, така и на чл. 53, ал. 5, а напротив то е прието на основание законова разпоредба, която е създадена въз основа и изцяло

съответства на конституционната разпоредба на чл. 53, ал. 5. Що се отнася до твърдението за противоконституционност с чл. 23, следва да се подчертае основното начало в правото, че от неправомерно поведение не могат да се черпят права. Правото на висшето училище да бъде подпомагано, на което кореспондира конституционното задължение на държавата по чл. 23, е право да бъде подпомагано в неговата законосъобразна дейност.

МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ

Иван Костов/